

ÖZET

Yazar	: Olga VOLKOVA
Üniversite	: Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı	: Eğitim Bilimleri
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Mezuniyet Tarihi	:15.06.2009
Tez Danışmanı	:Prof.Dr. Nurbübü ASIPOVA

Bu çalışmada yabancı dil, özellikle Rus dil öğreniminde sosyo – kültürel ve pedagojik unsurlarının rolü incelenmiştir. **SOSYAL – KÜLTÜREL ALANININ KÜRESELLEŞMESİ** konulu birinci bölümünde ve **Dünya küreselleşme ve dilinin sosyo – kültürel anlamı** alt başlık altında küreselleşme süreci ve bu sürecin hayatımızın her alandaki dile olan tesiri arasındaki ilişkiler üzerine durulmuştur. Dil, kendi yapısının özellikleri, sözcüklüğünün büyüklüğü ya da geçmişte yaratılan büyük edebiyat, kültürü ve dini sayesinde evrensel olmuyor. Dil sadece onu kullananların siyasi ve ekonomik alana etkilerinin sayesinde uluslar arası bir dil olmaktadır. Günümüzde uluslararası iletişim dili ise İngilizce'dir. İngilizce teknik, bilim, ticaret, siyaset v.b. dil olarak kullanılmaktadır. İngilizce'yi kimisi zamana uymak için küreselleşme sürecine katılmanın gerekli olduğunu düşünmekte, kimisi de burada milli kültüre ve geleneklere karşı bir tehdit olarak görmektedirler. Diğer taraftan ise, günümüzde bir dizi sorunları çözmek için küresel yaklaşımı isteyen kararlar gerekmektedir. Mesela, tıptaki birçok sorunlar sadece milli seviyede değil, evrensel seviyede de çözülmelidir. O yüzden burada da profesyonel mesleki bilgiler yanında, uluslararası iletişim diline sahip olmak da gerekmektedir. Etnik ve dinsel farklılıklardan ortaya çıkan çatışmalar çoğu zamanda uluslararası seviyede barış anlaşmaların imzalanması ile ya da evrensel barış güçlerinin müdahale yolu ile sonuçlanmıştır. Böylece, küreselleşme süreci açıktır. Onun hem avantajları, hem de çok açık olarak görüldüğü gibi eksikleri de vardır.

Dil ve Kültür alt bölümünde ise dil ve kültürün ilişkisi ele alınmıştır. Dil ve kültür iletişimsel, etkinliksel, değişik ve sembolik tabiyata sahip olan iki bileşik ve çok yüzlü olaylardır. Kültür insanın yerini toplumsal üretim sisteminde, maddi değerlerin dağıtım ve tüketiminde sıraya koymaktadır. Kültür bütünseldir ve bireysel özgünlüğüne, genel fikre ve üsluba sahiptir. Dil ise, kültürde var olan şeyleri adlandırmakta ve onu oluşturmaktadır. Dil insanlar arasındaki anlaşılabilmenin en önemli araçlarından biridir. Bunların yanısıra bu bölümde dilin en

önemli görevlerinden iletişim görevi (Communicative function), öğrenme görevi (Accumulative Function) ve etkileyici görevi (Regulative Function) üzerinde durulmuştur.

Yabancı dil öğrenimine kültürler arası yaklaşımı alt bölümünde, kültürler arası ilişkilerin her zaman var olduğu, fakat günümüzde onlar evrensel ve kitlesel bir karakter taşıdığı açıklanmaktadır. Dünya iletişime daha açık olmuş ve onun içinde yaşayan insanlar ise, daha da hareketli olmuşlardır. Turistik geziler, öğrenci değişim programları, bilim adamlarının stajları ve uluslar arası konferansları, ortak girişimler, sergiler, turneler, uluslar arası seviyesinde olan siyasi tartışmalar, olimpiyatlar, özel temaslar v.s. hayatımıza kalıcı olarak giren kültürler arası diyaloglardır. Eğitim sürecine sadece bir dizi bilgilerinin öğretilmesi olarak bakılmamalı, bu süreç aynı zamanda da mesleki olarak önemli becerilerin öğretilme sürecidir. Bu becerilerinden biri ise başka kültürlerin temsilcileriyle diyalog kurabilme becerisidir.

II BÖLÜM YABANCI DİL ÖĞRENİMİNDE YOLLAR VE BİÇİMLERİ. Bu bölümde **Yabancı dil öğretiminin tarihinden** adlı alt başlık altında yabancı dillerin öğretimi ve Rusça'nın yabancı dil olarak öğretimi hakkında bilgi verilmiştir.

Öğrencilerinin Yabancı Dil Öğreniminin Sosyo – kültürel Alanının Çağdaş Kavraması alt bölümünde öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye motivasyonunun incelenmesi ve yabancı dil öğreniminin sosyal nedenlerin ortaya çıkarılması amaçlanmış olup, özel araştırma yapılmıştır. Bununla ilgili Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversiteinde okuyan yabancı öğrencilerden, özel olarak 100 Türk öğrenci arasında bir anket uygulanmıştır. Bu anketin analizi de yazılmıştır. Çoğu genç insanları yabancı dili öğrenmeye zorlayan esas neden, profesyonel isteklerdir.

Çağdaş Yabancı Dil Öğrenim Yöntemleri ve Öğrencilerin İletişimsel Kültürünün Oluşturulmasının Yolları alt bölümünde, yabancı dil kursları, uzaktan öğrenme, bilgisayar aracılığıyla, akademik alış – veriş, uluslar arası öğrenci programları gibi yabancı dili öğrenmenin yolları üzerine durulmuştur. Esas yöntem olarak ise iletişim yöntemi alınmıştır. Bu yöntemde yabancı dil öğreniminde öğrencilerin konuşma dili ve konuşabilme yeteneğini geliştiren Rol yapma ve Drama, Tartışma Dersleri, Kısa Süreli Yabancı Dil Konuşma Kamplarında iletişim kurma ve gözlem gibi yöntemler ele alınmıştır.

SONUÇ görüşümüze göre Öğretim kurumlarından bağımsız olarak yabancı dil öğrenim sürecinde ders materyallerinden temel türler; **metin çalışması** ve **gramerdir**. Bununla birlikte, bunlara orantılı bir şekilde konuşmanın bütün türlerinin öğretilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin yabancı dil öğrenimine motivasyonunun ve ilgisinin yüksek seviyede tutulması

in, 6renilen dili konuřan halkın ve ¼lkenin k¼lt¼r¼, gelenekleri, edebiyatı, coęrafyası v.b. gibi Őeylerin verilmesi gerekmektedir. ¼¼nk¼, dil k¼lt¼r¼n kopmaz ve en 6nemli parçasıdır.

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган	:Олга Волкова
Университет	: Кыргыз-Түрк Манас университети
Багыты	: Педагогика
Ишгин сыпаты	:Магистрдик диссертация
Бүтүрү датасы	:15.06.2009
Илимий жетекчиси	: проф. док. Нурбүбү Асипова

Бул диссертациялык иште чет тилин, өзгөчө орус тилинин үйрөтүүдө социалдык – маданияттык жана педагогикалык аспектилердин ролу изилдеген. “ **СОЦИАЛДЫК – МАДАНИЯТТЫК ТАРМАТАРДЫН ГЛОБАЛДАШУУСУ** ” деп аталган биринчи бөлүмдө “**Дүйнөсүнүн глобалдашуусундагы жана тилдин социалдык – маданий мааниси**” атту темада глобализация процесси жана анын инсандын жашоосунун ар кандай чөйрөсүнүн, өзгөчө тил тармагы менен болгон байланыштар каралган. Тил коммуникациялык каражат болуу менен, ошол эле мезгилде өзүнүн структуралык өзгөчөлүктөр, лексикалык бийиктигинен карабастан бардык мезгилдер үчүн адабият, маданият, дин тармагына универсалдуу боло албайт. Тил өзү ээлреринен тышкары саясий жана экономикалык кызмат аткарганда гана эл аралык тилге айланат. Бүгүнкү күндө дүйнөлүк деңгээлде негизги эл аралык рольду англис тили ээлеп турат. Англис тили технологиянын, билимдин, сооданын, саясаттын тил катары кеңири колдонулуп келет. Дүйнөлүк глобализацияны ар ким ар башкача кабыл алуу менен, бириси артта калбаш үчүн глобализацияга кириши керек ойлонушса, кээ бири аны өз маданиятына жана тилине таасир тийгиздүүчү коркунуч катары кабылдап жатышат. Бирок жалпысынан алганда бүгүнкү күндөгү бир катар проблемалардын чечилиши үчүн глобалдык карым-катнаштар менен эсептешүү керектигин туура көрүшөт. Мисалы, медицинада бир нече проблемалар улуттук деңгээлде эмес, эл аралык деңгээлде чечилеши керек экендиги белгилүү. Ошол себептен профессионалдык кесипке ээ болуш үчүн билим менен бирге эл аралык тилди үйрөнүү талабы келип чыгат.

Этникалык жана диний айрымчылыктарга байланышта турган конфликттер бир нече жолдор менен эл аралык деңгээлдеги келимдердин негизинде же дүйнөлүк

тынчтык күчтөрдүн киришүүсү менен чечелет. Мындан глобализациялык процесстердин шексиз түрдө пайдалуу жана ошондой эле кемчиликтери боло тургандыгы белгилүү.

“Тил жана Маланият” аттуу бөлүмдө тил менен маданият ортосундагы мамилелер каралат. Тил жана маданият коммуникативдик, ишкердүүлүк, баалуулук жана символдук табиятка ээ болгон татаал жана бардык жагынан керектүү көрүнүш болуп эсептелет. Маданият адамзаттын коомдук өндүрүш системадагы, материалдык баалуулуктарды жана алардын пайдалануум ордун аныктайт. Маданият бүтүмдүү көрүнүш болуу менен башкалардан айырмаланган өздүк жана жалпы идеяга жана стилге таянат. Тил маданиятта болгон көрүнүшгөргө ысым берет жана ар кандай түшүнүктөрдү билдирет. Тил адамдар ортосундагы макулдашуу, мамиле түзүү жана алакалардын эң маанилүү каражаттарынын бири. Жогорудагыларды белгилөө менен бул бөлүмдө тилдин эң маанилүү функциялары коммуникативдик функциясы (Communicative function), таанып билүү функциясы (Accumulative Function), регулятивдик функциялары (Regulative Function) каралды.

“Чет тилди үйкөнүүнүн маданияттар ортосундагы алакалары” деген темада маданияттар ортосундагы байланыштардын ар дайым бар болгондугу, бирок бүгүнкү күндө бул байланыштар глобалдуу жана массалык мүнөзгө ээ боло баштагандыгы жөнүндө айтылат. Дүйнө барган сайын ачык болуу менен анда жашаган адамдардын активдүүлүгү күчөйт. Туристтик саякаттар, студент алмашуу программалары, окумуштуулардын стажировкадан өтүүсү, эл аралык конференциялар, орток ишкердиктер, көргөзмөлөр, туризм, эл аралык деңгээлиндеги саясий жана экономикалык байланыштар, олимпиадалар жана адамдар ортосундагы жеке байланыштардын күчөшү жашообуздагы туруктуу маданияттар ортосундагы диалогдорго жол ачат. Мындай шартта тил үйрөнүү билимдер өздөштүрүү гана эмес, кесип катары маанилүү жөндөмдүүлүктөрдү өздөштүрүүгө да багытталат. Мындай жөндөмдүүлүктөрдүн бири катары ар кандай маданият өкүлдөрү менен диалог кура билүү жөндөмдүүлүгү болуп эсептелет.

II БӨЛҮМ “ЧЕТ ТИЛ ҮЙРӨНҮҮДӨ ЖОЛДОР ЖАНА ФОРМАЛАР”. “Чет тил окутуусунун тарыхындан” деп аталган бөлүмдө чет тил үйрөтүү, өзгөчө орус тилин чет тил катары окутуу жөнүндөгү илимий маалыматтарга арналган.

“Окутуучуларын чет тил үйрөнүүсүн социалдык – маданияттык заманбап түшүнүүсү” темасы алдында окуучулардын чет тил үйрөнүүгө мотивациясын изилдөө жана чет тил үйрөнүүсүнүн социалдык себептерин билүү максатына ылайык изилдөө

иштери жүргүзүлгөн. Анкета Кыргызстан – Түркия Манас университетинде окуган чет элдик студенттер, өзгөчө Түркиядан келген студенттер таратылган. Анкеталарга анализ жасалып, жаштардын көпчүлүгүн чет тилди үйрөнүүгө мажбурлаган негизги себеп катары профессионалдык талаптар жаткандыгы аныкталды.

“Чет тилге үйрөтүүдөгү заманбап методдор жана студенттердин коммуникативдик маданиятынын калыптандыруу жолдору” аттуу бөлүмдө чет тил курстары, узактан окутуу, компьютердин жардамы менен, академикалык алмашуу, эл аралык программалар сыяктуу чет тилди үйрөнүү жолдору каралды. Негизги метод катары коммуникативдик методго басым жасалды. Айрыкча чет тил тил үйрөнүүнүн бул ыкмасына таянган студенттердин чет тилде сүйлөй билүү жөндөмүн арттыруудагы рольдорду аткаруу, драма, талаш – тартыш сабактар, тилдик тренингдер сыяктуу методдор анализге алынды.

КОРУТУНДУ бөлүмдө окуу жайларда чет тилдерди үйрөнүү процессинде сабактарда эң негизгиси текст жана грамматикага басым жасалгандыгы белгилүү болду. Бирок ошол эле мезгилде чет тилде оозеки баарлаша билүү ыкмаларынын үйрөтүү зарылчылыгы аныкталат. Чет тилди үйрөнүүдө студенттердин мотивациясы жана кызыгууларынын жогору даражада болушу үйрөнүп жаткан тилде сүйлөгөн калктын жана өлкөнүн маданияты, үрп – адаты, адабияты, географиясы ж.б. өзгөчөлүктөрүн үйрөтүү аркылуу ишке аша тургандыгына басым жасалды. Себеби тил маданиятын алып жүрүүчү коомдук өнүгүүнүн ажыралгыс жана эң маанилүү бөлүгү болуп эсептелет.

ABSTRACT

Author : Olga Volkova
University : Kyrgyzstan-Turkey Manas University
Department :Pedagogy
The Nature of The Thesis : Master's Thesis
Date of Graduation :15.06.2009
Supervisor : Prof. Dr. Nurbubu ASIPOVA

In this work was considered a social - cultural aspects rol of the studying foreign language, particularly in Russian language (by Turkish students). The name of **the first chapter is "Globalization of the social - cultural sphere"**. In the subchapter "**Globalization of the world and social - cultural concept of the language**" we consider the relations between globalization process and it's influence to the almost parts of our life, of course to the language too. Language becomes global not because of its structural features or lexical scope, its great culture or literature or religion that was made in the past. But it becomes global by the one main reason: political and economic influence of the its informant. In our days the main tool of the international communication is English language. English is the language of the technology, science, trade and politics. Some people want to go with the time, so they take part in globalization process, but another people see in globalization threat to their language and culture. But on the other part there are many problems. The solutions on this problems demand global approach. For example, many problems in the medical sphere should be resolved not only on the national, but also on the global level. That is why in this situation demands a proficiency in languages of the international communicative further to professional medical knowledge. Conflicts that connected with interethnic, inter religion tensions in many case has resolved by peace agreements on the high level or by the way of the interference of the peacekeeping force etc. Thus the process of the globalization is evident. Also is evident its pluses and very obvious disadvantages.

In the subchapter "**Language and Culture**" was considered a relation between language and culture. Language and culture are complicated and many-sided phenomena that has communicative activity, value and symbolic nature. The culture determines the person's place in the system of the social production, also in distribution and consumption of the material values.

It is holistic thing, that has it's individual originality and general idea and style. Language names those things that are present in the culture and also forms it.

In the subchapter "**Cultural approach to a studying foreign language**" was given that all the time there were cultural relations, but today they have become more global and common. The world has become more open and its people have become more mobile. Tours, exchange programs, academic trainings, international conferences, joint work, exhibitions, political discussions on international level, Olympiads, personal communications etc its all are cultural dialogues. Educational process isn't considered only as an obtaining knowledge; it is directed to get important professional skills. One of such skills is an ability to make a dialogue with a representative of another culture.

Chapter II Methods and forms of studying foreign language. There are three subchapters. In the subchapter "**From a history of studying foreign languages**" there was given an information about history of the teaching foreign languages and Russian language as a foreign language.

In the subchapter "**Modern understanding of social-cultural studying of foreign language by students**" there was considered a research about motivation to study foreign language of students and reveal social reasons of this studying. A questionnaire poll was made among foreign students, especially among Turkish students, who study Russian language in Kyrgyz-Turkish Manas University. Most young people choose studying foreign language because of professional requirements.

In the subchapter "**Modern methods of studying foreign language and ways of forming communicative culture of students**" there were given different types of studying foreign language such as courses in foreign languages, distance learning, studying language by computer, academic exchange, international student exchange programs etc. As a main method was chosen the communicative method. There were considered such types of this method as acting, drama, discussion and language trainings, that develop spoken language and ability to speak.

In "**Conclusion**" chapter there was explained, that in our opinion regardless of educational institutions the main types of educational material are grammar and text. At the same time all types of the spoken language should be taught. Thus in order to keep students' motivation and interest of learning foreign language on the high level it's necessary to give such knowledge as stories about culture and traditions, literature, geography etc., that is about a

country and people, whose language is studied, because the culture and language are two inseparable and interconnected

АННОТАЦИЯ

Автор	: Ольга Волкова
Университет	: Кыргызско Турецкий Университет «Манас»
Направление	: Педагогика
Вид работы	: Магистрдик диссертация
Дата окончания	:15.06.2009
Научный руководитель	: Проф.Др. Нурбюбю Асипова

В этой диссертационной работе изучены социально – культурный и педагогический аспекты изучения русского языка (в частности студентами из Турции). В первой главе « **Глобализация социокультурной сферы** », в параграфе « **Глобализация мира и социокультурное значение языка** » рассматриваются влияние глобализации на все сферы нашей жизни и общества, конечно же, в том числе и на языковую подготовку человека. Не все языки становятся глобальными и влияют на развитие в мировом масштабе. Таким язык становится тогда, когда выходит за пределы носителей языка и выполняет политические и экономические функции на международном уровне.

На сегодняшний день таким основным средством международного общения является английский, он используется как язык техники, науки, торговли, политики. Рассматривая глобализацию как социокультурное явление некоторые, чтобы идти в ногу со временем хотят участвовать в процессе глобализации, в то же время некоторые видят в этом угрозу своему языку и культуре. Но есть другие стороны, которые признают наличие проблем, решение которых требует глобального подхода. Так, к примеру, многие вопросы в области медицины должны решаться не только на национальном, но и на глобальном уровне. Поэтому здесь требуется владение языками международного общения в дополнение к профессиональным медицинским знаниям. Конфликты, связанные с межэтнической и межрелигиозной напряженностью, во многих случаях решаются мирными соглашениями на международном языке и путем вмешательства глобальных миротворческих сил. Таким образом, процесс глобализации очевиден. Также очевидны и его плюсы в социокультурном развитии общества, и минусы.

Во второй подтеме « **Язык и культура** » была рассмотрена связь между языком и культурой. Язык и культура - сложные и многогранные явления, имеющие

коммуникативно-деятельностную, ценностную и символическую природу. Культура устанавливает место человека в системе общественного производства, распределения и потребления материальных ценностей. Она целостна, имеет индивидуальное своеобразие и общую идею и стиль. Язык передает то, что есть в культуре и формирует ее.

В подтеме **«Межкультурный подход в изучении иностранных языков»** раскрывается то, что межкультурные отношения существовали всегда, но именно сегодня они стали более глобальными и массовыми. Мир стал более открытым, а люди в нем более мобильными. Различные туристические поездки, академические обмены, международные конференции, совместное предпринимательство, выставки, политические дискуссии на высоком уровне, туризм, Олимпиады, личные контакты и др. все это осуществляется путем культурного диалога. Образование же рассматривается не только как приобретение нужных знаний, но и как основной путь приобретения важных профессиональных навыков. Один из таких навыков является способность вести диалог с представителем другой культуры.

Вторая глава называется **«Современные методы и формы изучения иностранных языков»**. Включает в себя подтему **«Из истории преподавания иностранных языков»** где дается информация об истории преподавания иностранных языков и русского как иностранного.

В подтеме **«Современное понимание студентов социокультурного значения иностранных языков»** представлены результаты исследования мотивации студентов на изучение иностранных языков, а также выявлены социальные причины изучения иностранных языков. Анкетирование было проведено среди иностранных студентов, в частности, студентов из Турции, которые учат русский язык в Кыргызско – Турецком университете «Манас». исследованием установлено, что большинство молодых людей выбирают изучение иностранного языка, так как он отвечает их интересам и этого требует современная ситуация трудоустройства.

Подтема **«Современные методы изучения иностранных языков и пути формирования у студентов коммуникативной культуры»** посвящена различным видам изучения иностранных языков, таким как языковые курсы, дистанционное изучение, изучение с помощью компьютера, академический обмен, международные программы обмена студентами и др. В качестве основного метода был выбран коммуникативный метод изучения иностранных языков. Так же были рассмотрены такие методы как ролевые игры, драматизация, дискуссионные уроки, а также языковые

тренинги, которые направлены на развитие разговорных навыков и умений, то есть способности говорить на изучаемом языке.

В главе **Заключении** сделаны выводы, где констатируется, что во многих вузах при изучении иностранных языков главное внимание уделяется **тексту и грамматике**. Тогда как в равной степени должны изучаться все виды разговорной практики на языках. А чтобы поддержать мотивацию и интерес студентов на изучение иностранных языков на высоком уровне необходимо давать такие задания как история о культуре и обычаях, о литературе, географии и т.д. страны и людей, говорящих на изучаемом языке, потому что культура и язык две неразрывно взаимосвязанные части общечеловеческой культуры.